

BAIBA SKRIDE, violina
DANIEL MÜLLER-SCHOTT, violončelo
XAVIER DE MAISTRE, harfa

Dvorana Union, Maribor
17. marec 2015, ob 19.30

KOMORNI CIKEL 2014/2015

3. abonmajski koncert

www.nd-mb.si

◀ **NARODNI DOM MARIBOR** ▶

Koncertna poslovalnica | sezona 2014/2015

SPORED

Jacques Ibert (1890–1962)

Trio za violino, violončelo in harfo

1. Allegro
2. Andante
3. Scherzando

Maurice Ravel (1875–1937)

Sonata za violino in violončelo v C-duru,

»V spomin Claudu Debussyju«

1. Allegro
2. Zelo živo
3. Počasi
4. Živo, energično

* * *

Gabriel Fauré (1845–1924)

Impromptu v Des-duru, op. 86, za harfo solo

Henriette Renié (1875–1956)

Trio za violino, violončelo in harfo

1. Allegro risoluto
2. Scherzo
3. Andante
4. Final

Francoska glasba je bila v 19. stoletju zavezana predvsem glasbenemu gledališču, veliko manj zanimanja pa so francoski skladatelji pokazali za simfonično ali komorno glasbo. Če so v operi in opereti razvili svoj lasten, prepoznaven nacionalni idiom, pa to ni mogoče trditi za instrumentalno glasbo, za katero so se skoraj kot po pravilu posluževali nemških zgledov. Takšno diskrepanco je še posebej močno občutil skladatelj Camille Saint-Saëns, ki je v želji po podpori francoski

instrumentalni glasbi leta 1871 ustanovil Nacionalno glasbeno združenje.

Saint-Saënsu je do določene mere uspelo, kar kaže tudi opus njegovega učenca **Gabriela Fauréja** (1845–1924), skladatelja, ki ga pogosto razumemo kot vezni člen med romantičnim in impresionističnim glasbenim izrazom. Poleg številnih pesmi je ustvaril tudi mnogo klavirske in komorne glasbe. Harfisti so znotraj slednje Fauréju še posebej hvaležni za njegov *Impromptu v Des-duru op. 86* (kasneje ga je predelal v verzijo za klavir), ki ga je napisal leta 1904 in danes sodi med najbolj pogosto izvajane skladbe za harfo. Skladatelj je delo napisal za vsakoletno tekmovanje harfistov na pariškem Konservatoriju, kjer je sam v tistem času deloval kot profesor kompozicije. Zato ni čudno, da je skladba, ki je služila za predstavitvene in ocenjevalne namene, izrazito virtuozna, po drugi strani pa vendarle prinaša tudi dovolj liričnih poudarkov.

Danes poznamo Fauréja predvsem po njegovih zgodnjih delih, ki so še močno zavezana romantičnim zgledom, predvsem Chopinovi klavirski glasbi, a v svojih poznih delih je bil vsaj v harmonskem in melodičnem pogledu že mnogo bolj avanturističen. Torej nas ne more presenetiti, da so se na njegovo delo navezovali tudi njegovi učenci, še posebej **Maurice Ravel** (1875–1937), eden izmed osrednjih impresionistov. Ravel je po Debussyjevi smrti leta 1918 veljal za vodilnega francoskega skladatelja, kar je spoznala tudi država, ki mu je leta 1920 ponudila legijo časti, le-to pa je skladatelj javno zavrnil. Toda takšen nov status je Ravela samo še bolj oddaljil od skladateljskih kolegov, še posebej od Satieja in mlade generacije (tudi skladateljev iz t. i. »Šesterice«), nič manj pa niso bili po novih časteh do Ravela sovražni tudi varuhi akademске glasbe. Ravel je svojo izoliranost s selitvijo v vilo v Montfort-l'Amaury petdeset kilometrov zahodno od Pariza, kjer je živel s svojimi mačkami in je zanj skrbel oskrbnik vse do končne bolezni, samo še poudaril. V tem času se je tudi močno zmanjšala skladateljeva

ustvarjalnost, kar gre pripisovati smrti matere in strahotam vojne. V kratki klavirski skladbi *Frontispice*, napisani takoj po vojni, se lepo zrcali skladateljevo zmedeno emocionalno in ustvarjalno stanje, ki najde odjek v nejasni strukturiranosti in odsotnosti jasnega tonalnega centra. Ravel je postajal vse bolj zagledan v preteklost in med letoma 1920 in 1924 je ustvaril tri skladbe, ki si jih je zamislil kot posvetila predhodnikom: poleg *Uspavanke na ime Gabriela Fauréja* in skladbe *Ronsard svoji duši še Duo v spomin Claudea Debussyju* – delo je kasneje preimenoval v *Sonato*. Medtem ko je v skladbi, posvečeni pesniku Ronsardu, nadaljeval s svojim »starinskim« slogom, pa se je v sonati, nastali med letoma 1920 in 1922, navezal na predvojni *Klavirski trio* – klasično formo je napolnil z novo askezo in strogostjo. V središču skladateljeve pozornosti sta se tako znašla ekonomičnost sredstev in posebnost zasedbe.

Takšna nova kompozicijska natančnost je povzročila, da je skladatelj novo delo ustvarjal sorazmerno dolgo in počasi. Septembra 1921 je zapisal: »Duo mi predstavlja precejšnje probleme«, februarja naslednje leto pa je spoznal, da je »scherzo preveč razraščeno, zato sem ga popolnoma prekomponiral«. Prvi stavek trio je izšel v *Le Tombeau de Claude Debussy*, posebni izdaji »Revue Musicale«, kjer so svoja spominska dela priobčili tudi Igor Stravinski, Manuel de Falla in Erik Satie. Ravel ne citira ali imitira Debussyja, za njegovo sonato je značilno gosto sprepletено motivično delo, iz katerega izstopa nizanje velikih in malih terc, na harmonski ravni pa raba bitonalnosti samo še poudarja strogo hladnost, ki je prav v tistem času s Stravinskim in Milhaudem prihajala »v modo«.

S klasično sonatnostjo je duo povezan zgolj s sosledjem štirih stavkov. Prvi stavek temelji na štirih tematskih jedrih, ki niti niso prave teme, temveč bolj motivična jedra. Ta niso zares obdelana, temveč bolj doživljajo nekakšne transformacije, pri čemer predstavlja pomemben element prehajanje med glasovi. Drugi sta-

vek, nekakšen scherzo, ima hitri metrum, podobno ritmično enakomeren pa je tudi tretji počasen stavek, le da imamo zdaj opravka s počasnejšim, umirjenim korakajočim metrumom, ki se pospeši le pred dramatičnim viškom. Zadnji stavek je zgrajen podobno kot prvi, v njem se tudi vrnejo nekateri motivni drobci iz prvega stavka, kar delu podeljuje ciklični karakter. Napetost v stavku izhaja iz menjav med 2/4 in 3/4 taktovskim načinom. Prav zaradi tega se zdi zadnji stavek celo že nekoliko oddaljen od Debussyja in bolj spominja na sočasna dela Stravinskega (*Zgodba o vojaku*).

Francoska skladateljica **Henriette Renié** (1875–1956) se je rodila istega leta kot Ravel, vendar danes o njej vemo bore malo. Nekaj krivde za umetniško odsotnost gre pripisovati tudi njenemu načinu življenja, saj je kot globoko religiozna oseba sprejela življenje v popolni revščini, hkrati pa so imele ženske v tistem času še zelo malo možnosti, da bi se uveljavile kot umetnice. Kljub svoji nežni naravi, ki je le stežka prodirala v svet, kjer so dominirali moški, je Renié predstavljala pomembno silo kot harfistka. Rodila se je v Parizu, kjer je študirala harfo na Konservatoriju, že s petnajstimi leti pa je imela prvi solistični recital, ki je utrdil njeno mesto med najpomembnejšimi glasbeniki svojega časa. Kasneje je delovala kot profesorica harfe in je vzgojila vrsto izrednih harfistov.

S svojim *Triom* je leta 1901 neformalno zaključila študije na Konservatoriju. Uvodni sonatni stavek se napaja pri motivu, za katerega je značilen punktiran ritem, medtem ko druga tema prinaša lirično oblikovano melodijo. Izpeljava se spreminja v pravo dramo med obema temama, ki se ponovita v reprizi, stavek pa zaključí daljša koda, izpeljana iz motivičnega materiala prve teme. Scherzo je živahen in igriv, a hkrati tudi diabolično zastrt, medtem ko središčni trio s svojim metrumom spominja na folklorni ples. Počasni stavek je žalostna uspavanke, medtem ko finalni stavek s svojimi uvodnimi akordi prinaša okus po predhodnih stavkih.

Spet je oblikovan sonatno, pri čemer je vseskozi naravn nan proti briljantnemu končnemu zaključku.

Francoska glasba se je z impresionizmom zavezala predvsem igri zvočnih barv in manj strukturalističnim premikom, kar je močno zaznamovalo tudi nadaljevanje 20. stoletja. **Jacques Ibert** (1890–1962) tako sodi med kopico tistih skladateljev, ki so se kljub močnim slogovnim tektonskim premikom celotno 20. stoletje trdno držali klasičnih kompozicijskih načel. V zgodnjih delih se je Ibert še navezoval na impresionistično tradicijo Ravela in Debussyja, nato pa je našel svoj osebni lahkotni neoklasicistični slog, v katerem lahko razpoznamo vzore Mozarta in francoskih clavicenistov, vse skupaj pa je pobarvano z impulzi sočasne popularne glasbe (jazzovski ritmi). Ibert je iskal stik z občinstvom, virtuosno obvladoval kompozicijsko tehniko, pisal praktično vse zvrsti, kar se še posebej kaže v bogatem komornem opusu, kjer najdemo skladbe za najrazličnejše zasedbe. Sam sebe je dojemal kot eklektika, zgodovinsko pa sta mu življenje in nekoliko manj kompozicijo zaznamovali dve svetovni vojni. Zaradi prve je bil prisiljen prekiniti študij na pariškem Konservatoriju, toda po njej se je takoj uvrstil med najvidnejše francoske mlade skladatelje, in sicer z zmago leta 1919 na rimskem tekmovanju s kantato *Pesnik in vila*. Leta 1940 je vichyjska vlada prepovedala Ibertovo glasbo, skladatelj pa se je najprej umaknil na jug Francije in nato v Švico. S skladateljskim delom je ponovno pričel šele poleti 1944, ko se je vrnil v Pariz, kamor ga je poklical sam general de Gaulle. *Trio* za nenavadno zasedbo (violina, violončelo in harfa) je napisal za svojo hčerko, talentirano harfistko. Skladba je značilna za skladateljjev zreli slog: polna je razpoloženj in liričnih trenutkov. Počasni stavek se odlikuje s svojo senzualno lepoto, ki pa nikoli ne prestopi meja sentimentalnosti, medtem ko scherzo in finale predstavljata bolj tipično skladateljjevo plat, saj ju prevlevajo bolj popularni toni in igriva neobremenjenost.

Gregor Pompe

BAIBA SKRIDE

Violinistko Baibo Skride zaradi osvežujočih izvedb, čutnosti in navdušenja nad glasbo k sodelovanju redno vabijo najprestižnejši orkestri, kot so Berlinski filharmoniki, simfonični orkestri iz Bostona, Sydneyja in Tokia, Simfonični orkester Bavarskega radia, Orkester Pariz, Londonski filharmonični orkester, Kraljevi filharmonični orkester iz Stockholma, ter dirigenti, kot so Christoph Eschenbach, Paavo in Neeme Järvi, Andris Nelsons, Yannick Nézet-Séguin, John Storgårds in Mario Venzago.

Po njenem debiju na BBC Proms s Filharmoničnim orkestrom iz Osla in V. Petrenkom leta 2013 je takoj prejela vabilo za sodelovanje na naslednjem festivalu, kjer je nastopila s Simfoničnim orkestrom BBC in E. Gardnerjem.

Med njenimi najpomembnejšimi nastopi v tej sezoni omenimo nastope z orkestri, kot so Orkester Gewandhaus iz Leipziga, Filharmonični orkester Francoskega radia, Orkester romanske Švice in Narodni orkester iz Lyona, med drugim pa bo nastopila tudi v Dunajski koncertni hiši. S koncertnimi turnejami v tej sezoni bo s Simfoničnim orkestrom mesta Birmingham obiskala Madrid, Dunaj, Zagreb, Toulouse in Stuttgart. V ZDA sledi težko pričakovani ponovni nastop s Simfoničnim orkestrom iz Bostona ter koncerti s Komornim orkestrom St. Paul in Simfoniki iz Utaha.

V okviru komornih nastopov v pričujoči sezoni omenimo nastope na Schubertiadah s Sol Gabetta in Ber-

trandom Chamayoujem ter koncerte z njeno sestro, pianistko Laumo Skride. Poleti bo nastopila z Albanom Gerhardtom in Brettom Deanom v londonski dvorani Wigmore, v Bad Kissingenu in na festivalu Mecklenburg-Pomorjansko.

Pri založbi Orfeo je izšel že njen četrti album, na njem so dela Szymanowskega s Filharmoničnim orkestrom iz Osla in dirigentom Petrenkom ter z Laumo Skride. Posnela je tudi dela Schumanna z Danskim narodnim simfoničnim orkestrom, violinske koncerte Stravinskega in F. Martina z BBC-jevimi Narodnim orkestrom iz Walesa, zbirko Brahmovih del s Simfoničnim orkestrom mesta Birmingham in dirigentom Nelsonsom ter zgoščenko z duji s sestro Laumo.

Baiba Skride se je rodila v glasbeni družini in latvijski Rigi, kjer je tudi študirala, od leta 1995 pa je študij nadaljevala na Konservatoriju za glasbo in gledališče v Rostocku. Leta 2001 je prejela prvo nagrado na tekmovanju kraljice Elizabete. Od novembra 2010 igra na Stradivarijevo violino »Ex Baron Feilitzsch« iz leta 1734, ki ji jo je posodil Gidon Kremer.

DANIEL MÜLLER-SCHOTT

Daniel Müller-Schott koncertira z velikimi orkestri na najpomembnejših svetovnih koncertnih odrih, med njimi omenimo Academy of St Martin in the fields, Orkester Gewandhaus iz Leipziga, radijske orkestre iz Berlina, Münchna, Frankfurta, Stuttgarta, Leipziga in Hamburga, Orkester Pariz, Filharmonični orkester

BBC, v ZDA pa orkestre iz Clevelanda, Čikaga in San Francisca. Med dirigenti, s katerimi sodeluje, omenimo najelitnejša imena, kot so Christoph Eschenbach, Iván Fischer, Alan Gilbert, Pietari Inkinen, Neeme Järvi, sir Neville Marriner, Andris Nelsons, Gianandrea Noseda in Kurt Masur.

Poleg tega je reden gost na mednarodnih glasbenih festivalih, kot so BBC Proms, Schleswig-Holstein, Rheingau, Schwetzingen, Schubertiade, Heidelberška pomlad ter tudi na festivalih Vancouver, Tanglewood in Hollywood Bowl v Los Angelesu.

Daniel Müller-Schott poleg slavnih koncertov za violončelo z velikim navdušenjem odkriva tudi manj znana dela, saj želi razširiti repertoar za svoje glasbilo. Glasbeniku sta svoja koncerta posvetila sir André Previn in Peter Ruzicka.

Med najpomembnejšimi nastopi preteklih sezon so koncerti z Newyorškimi filharmoniki in Simfoničnim orkestrom iz Bostona, ameriška premiera Previno-vega koncerta, koncert z Münchenskimi filharmoniki in L. Maazlom, turneja z Budimpeškimi festivalskim orkestrom in I. Fischerjem ter koncerti s Simfoničnim orkestrom mesta Birmingham in A. Nelsonsom. V komornih zasedbah nastopa z Baibo Skride in Xavierjem de Maistrom, z Viviane Hagner in Jonathanom Giladom ter s pianistom Simonom Trpčeskim.

Daniel Müller-Schott se je rodil leta 1976 v Berlinu. Študiral je pri Walterju Nothasu, Heinrichu Schiffu in Stevenu Isserlisu. Bil je tudi prejemnik štipendije Sklada Anne-Sophie Mutter. Leta 1992 je prejel prvo nagrado na Moskovskem mednarodnem tekmovanju Čajkovskega za mlade glasbenike.

Posnel je veliko zgoščenk, številni posnetki pa so prejeli tudi veliko nagrad.

Igra na inštrument »Ex Shapiro« Mattea Gofrillerja, izdelanega leta 1727 v Benetkah.

XAVIER DE MAISTRE

Xavier de Maistre spada med tiste izvirne soliste, ki na novo postavljajo pravila o tem, kaj zmoreta glasbenik

in njegov inštrument. Poleg novih skladb, ki ga zanj pišejo skladatelji, kot sta K. Penderecki in K. Saariaho, izvaja takšna zahtevna dela, kot je na primer *Moja domovina* B. Smetane. Ta dela zahtevajo dih jemajočo natančnost in predstavljajo mojstrske priredbe del, ki jih običajno izvajajo celotni orkestri. Interpretacija tovrstnih skladb, ki so se jih doslej lotili le redki harfisti, je doprinesla k njegovemu slovesu enega najustvarjalnejših in izjemnih glasbenikov svoje generacije.

De Maistre je nastopil z najpomembnejšimi orkestri pod dirigentsko palico eminentnih dirigentov, kot so Bertrand de Billy, Daniele Gatti, Kristjan Järvi, Philippe Jordan, Riccardo Muti, Andrés Orozco-Estrada, André Previn, Simon Rattle, Heinrich Schiff in Gilbert Varga. Nastopa na vodilnih evropskih festivalih, med drugim tudi na festivalih Schleswig-Holstein, Salzburg, Rheingau, Dunaj in Verbier ter na Budimpeškem pomladnem festivalu in Mozartovem festivalu Würzburg. Pri komorni glasbi sodeluje z glasbeniki, kot so Diana Damrau, Mojca Erdmann, Daniel Müller-Schott, Baiba Skride, Arabella Steinbacher in Magali Mosnier.

Po nastopu na festivalu Mostly Mozart v New Yorku pod vodstvom dirigenta Louisa Langreeja v pričujoči sezoni sledijo koncertni nastopi de Maistra kot rezidenčnega umetnika s Simfoničnim orkestrom WDR. Med vrhunci sezone omenimo tudi špansko turnejo s Filharmoničnim orkestrom iz St. Peterburga, francosko premiero T. Hosokawe z Narodnim orkestrom Francije, Narodnim orkestrom iz Lyona, Dresdenskimi filharmoniki, Simfoničnim orkestrom iz Trondheima ter s Kraljevim škotskim narodnim orkestrom. Na njegovih vsakoletni azijski

turneji bo nastopil kot solist s Simfoničnima orkestroma iz Šanghaja in Guangzhouja. Med solističnimi recitali omenimo nastop na Salzburškem festivalu 2015 ter koncerte z Diano Damrau ter z Baibo Skride in Danielem Müller-Schottom na Dunaju, v Ženevi, Hannoveru, Varšavi, St. Peterburgu in tudi v Mariboru.

Leta 2008 je de Maistre podpisal ekskluzivno pogodbo z založbo Sony Music. Doslej je izdal dela Haydna, Rodriga, Ginastere in Debussyja; za slednjega je prejel tudi nagrado echo za instrumentalista leta 2009. Leta 2012 je izšel tudi posnetek *Notte Veneziana/Beneška noč*, posnetek baročnih koncertov z orkestrom Ensemble l'arte del mondo. Ta kritiško izjemno dobro sprejet posnetek se je povzpел med prvih deset na lestvicah klasične glasbe. Med njegovimi zadnjimi izdajami sta tudi DVD z Diano Damrau ter zgoščenska Mozartovih klavirskih koncertov, prirejenih za harfo, z orkestrom Mozarteum Salzburg in dirigentom Ivorjem Boltonom. Spomladi 2015 bo izšel CD s slovanskim repertoarjem. Xavier de Maistre se je rodil v Toulonu in se pričel učiti harfo pri devetih letih. Študije je zaključil pri C. Michel in J. Borot v Parizu. Leta 1998 je prejel prvo nagrado na prestižnem Mednarodnem harfističnem tekmovanju v Bloomingtonu v Indiani. Takoj zatem je postal prvi francoski glasbenik, ki se je pridružil Dunajskim filharmonikom, kjer je ostal vse do leta 2010. Od leta 2001 poučuje na Akademiji za glasbo v Hamburgu ter redno izvaja mojstrske tečaje na Glasbeni šoli Juilliard v New Yorku, Univerzi Toho v Tokiu ter na londonskem Kolidžu za glasbo Trinity.

Xavier de Maistre igra na harfo Lyon & Healy.

Informacijska pisarna Narodnega doma Maribor: vsak delavnik od 10.00 do 17.00, v soboto od 9.00 do 12.00 ter uro pred vsako prireditvijo. **Dvorana Union:** uro pred vsako prireditvijo. **Tel.:** (02) 229 40 11, 229 40 50, 031 479 000, 040 744 122
E: vstopnice@nd-mb.si • **spletni nakup vstopnic:** <http://nd-mb.kupikarto.si/> • Naklada: 200 kosov • Brezplačen izvod

VEČER
RADIO CITY

Program je omogočila Mestna občina Maribor. Koncert je podprlo Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.

www.nd-mb.si

